

Opgave 3 Alice in Wonderland

In het begin van het boek 'Alice in Wonderland' van Lewis Carroll zit Alice met haar oudere zus aan de oever van een meertje. Als er een pratend wit konijn langsrent dat op zijn horloge kijkt, volgt Alice het dier tot in zijn konijnenhol waarvan de bodem opeens verdwijnt.

Na een lange val blijkt ze zich in de vreemde wereld Wonderland te bevinden. Op haar tocht door Wonderland komt Alice veel merkwaardige figuren tegen, zoals de Kat en de Rups, personages met wie ze verwarrende gesprekken heeft.

Het verhaal van Alice in Wonderland begint met een lange val in het konijnenhol. Terwijl ze valt, ziet en denkt ze van alles. Ze valt langs kasten en boekenplanken. Op een van de planken ziet ze een jampotje. Als ze het oppakt, ziet ze dat er een etiket op zit: 'Orange Marmalade'. Eerst wil ze het naar beneden gooien, maar dan bedenkt ze dat het dan wel eens terecht kan komen op het hoofd van iemand die onder haar valt. Terwijl Alice valt, neemt ze de wereld om haar heen waar.

David Hume gaat er als empirist van uit dat alleen waarnemingen via de zintuigen tot kennis leiden. Maar met behulp van de zintuigen kunnen we volgens Hume niet bewijzen dat de objecten onafhankelijk van onze waarnemingen blijven bestaan.

- 2p 11 Leg aan de hand van het jampotje uit:
- wat bij Hume het verband is tussen impressies en complexe ideeën en
 - dat bij Hume de bestendigheid van het bestaan van objecten niet met de zintuigen bewezen kan worden.

Hume zou kunnen zeggen dat het jampotje geen bewijs is voor het bestendig bestaan van de dingen die Alice ziet. Volgens Hume kan Alice zelfs niet weten of ze zelf wel bestaat.

Over het kunnen kennen van jezelf heeft Alice het volgende gesprek met de Rups:

tekst 7

De Rups en Alice keken elkaar een poos zwijgend aan: eindelijk nam de Rups de pijp uit zijn mond en begon op langzame, slaperige toon te spreken.

“Wie ben jij?” zei de Rups.

Dit was een weinig aanmoedigend begin voor een gesprek. Alice antwoordde verlegen: “Dat weet ik op ’t ogenblik niet goed, meneer – dat wil zeggen: ik weet wel wie ik was toen ik vanmorgen opstond, maar het schijnt dat ik daarna al verscheidene malen veranderd ben.”

“... Wat bedoel je daarmee?” vroeg de Rups streng; “Verklaar je duidelijker.”

“Ik vrees dat ik mij niet duidelijker *kan* verklaren, meneer,” zei Alice, “want ik ben mezelf niet meer, ziet u.”

“Ik zie niets”, zei de Rups

bron: Lewis Carroll, Alice in Wonderland, 1865 (vertaling 1975)

Alice zegt dat ze zichzelf niet meer is. Hume zou zeggen dat Alice zichzelf niet kan kwijtraken, omdat ze nooit een zelf heeft gehad. Er bestaat volgens Hume namelijk niet zoiets als een zelf.

Over het bestaan van ‘het zelf’ zijn in de filosofie veel gedachte-experimenten gedaan. Een bekend voorbeeld van een hedendaags sceptisch gedachte-experiment is Putnams ‘Brein in een Vat’.

Dit gedachte-experiment heeft overeenkomsten met het twijfel-experiment van Descartes.

Alice wil weten wie of wat zij is.

4p 12 Leg met de inleiding op de vorige pagina en tekst 7 uit tot welk antwoord Alice zou komen:

- als zij de methode van Descartes zou volgen en
- als zij het gedachte-experiment van het Brein in een Vat zou volgen.

Leg vervolgens uit dat beide sceptische scenario’s een kentheoretische overeenkomst hebben, maar een verschillende uitkomst.

Op haar tocht in Wonderland komt Alice ook een pratende kat tegen. Alice en de Kat hebben het volgende gesprek:

tekst 8

“We zijn hier allemaal gek. Ik ben gek. Jij bent gek.”

“Hoe weet u dat ik gek ben?” vroeg Alice.

“Als je niet gek was, zou je niet hier zijn.”

Alice vond dit absoluut geen bewijs, maar zij vond dit geen reden om het gesprek te staken. “En hoe weet u dat u gek bent?” vroeg ze.

“Dat kan ik je gemakkelijk uitleggen”, zei de Kat: “een hond is niet gek; ben je dat met me eens?”

“Ik geloof het wel,” zei Alice.

“Luister,” vervolgde de Kat; “een hond gromt als hij boos is, en zwaait met zijn staart als hij in zijn schik is. *Ik grom wanneer ik in mijn schik ben, en ik zwaai met mijn staart als ik boos ben. Daarom ben ik gek.*”

bron: Lewis Carroll, Alice in Wonderland, 1865 (vertaling 1975)

Alice lijkt vervolgens overtuigd door de redenering van de Kat in de laatste drie regels van tekst 8, maar levert de Kat wel een echt bewijs? De filosoof George Moore stelt drie voorwaarden aan een strikt bewijs. Hij vindt de alledaagse aannames van het gezond verstand veel redelijker en rationeler dan alle mogelijke sceptische scenario's, zoals over het bestaan van de buitenwereld.

- 3p 13 Leg uit of de redenering van de Kat in de laatste drie regels van tekst 8 voldoet aan de voorwaarden voor een strikt bewijs van Moore. Toets daarbij de redenering van de Kat aan elk van de drie voorwaarden.

Het gesprek tussen Alice en de Kat uit tekst 8 gaat nog even door, waarbij de Kat steeds verdwijnt en weer terugkomt. Uiteindelijk verdwijnt de Kat. Dat de Kat zomaar kan verdwijnen en verschijnen is opvallend. Toch gaat Alice door alle merkwaardige dingen die ze meemaakt niet twijfelen aan wat er gebeurt: ze gaat gewoon mee in wat haar overkomt. Ze probeert zo onbevangen mogelijk te blijven in een wonderlijke wereld. Ze denkt: “Dat is vreemd, maar alles is vreemd vandaag.”

De empirist John Locke heeft eens gezegd: “Niemand kan, in alle ernst, zo sceptisch zijn dat hij onzeker zou zijn over wat hij ziet en voelt”. Berkeley en Mill zijn net als Hume empirist en zouden ieder met een andere argumentatie Alice proberen te overtuigen van het bestaan van de Kat.

- 4p 14 Beargumenteer dat er volgens Locke voor Alice een goede reden is om aan te nemen dat de Kat bestaat.

Leg vervolgens uit dat de Kat bestaat volgens:

- de opvatting van Mill en
- de opvatting van Berkeley.

Beargumenteer ten slotte welke van deze twee opvattingen het meest overeenkomt met Lockes indirect realisme.

Alice stelt haar metgezellen regelmatig vragen, omdat zij Wonderland wil begrijpen.

Sextus Empiricus schreef in de Oudheid 'Hoofdpijnen van het pyrronisme', waarin hij uitlegt wat het einddoel en de werkwijze van het scepticisme is.

- 3p 15 Geef het einddoel van het scepticisme volgens Sextus Empiricus weer. Beargumenteer vervolgens in welk opzicht Alice in haar handelwijze een pyrronist genoemd kan worden en in welk opzicht zij géén pyrronist genoemd kan worden.